

# Sprog- og kulturformidling via elektronisk post



## Lis Kornum

Cand.mag. i engelsk og fransk.  
Christianshavns Gymnasium.

Første gang, jeg fik datamaskinen ind på livet, var for en 13-14 år siden, da eleverne på Christianshavns Gymnasium fik tilbud om at vælge mellem datalogi og oldtidskundskab. Som de fleste andre kolleger blev jeg ret chokeret - nu var Fagre Nye Verden virkelig kommet, og maskinerne havde sejret over kulturen. For selvfølgelig valgte mange flere elever datalogi, end der var plads til, her var endelig noget nyt i stedet for et typisk støvet gymnasiefag som „oldævl“.

Senere kom jeg så modstræbende med i nogle forsøg, der langsomt men sikkert ændrede min negative holdning. Måske kunne datamaskinen anvendes fornuftigt i sprogundervisningen, hvis sproglærerne var med til at udvikle nye pædagogiske metoder og undervisningsforløb.

Sidenhen har især telekommunikation, herunder elektronisk post, vist sig egnet til at tilføre sprogundervisningen nye og motiverende dimensioner. Gymnasieafdelingens store fransk-danske telekomprojekt fik i løbet af tre år deltagelse af 44 danske gymnasier spredt over hele Danmark. Dette førte til et Europarådsprojekt styret af Danmark omkring informationsteknologi og fremmedsprog, samt inspirerede undertegnede til at foreslå et Linguprojekt<sup>1</sup> i samarbejde med den internationale fransklærerforening (FIPF), hvor jeg er ansvarlig for „Informatique“.

### Didaktik og telematik i sprogundervisningen

Dette er titlen på Linguprojektet, hvor partnerne er Grækenland, Storbritan-

nien, Belgien og Danmark, og formålet er at integrere elektronisk post, databasesøgning og forskellige træningsprogrammer i den daglige sprogundervisning. Fransk er referencsproget, men projektet er rettet mod sprogundervisning som helhed.

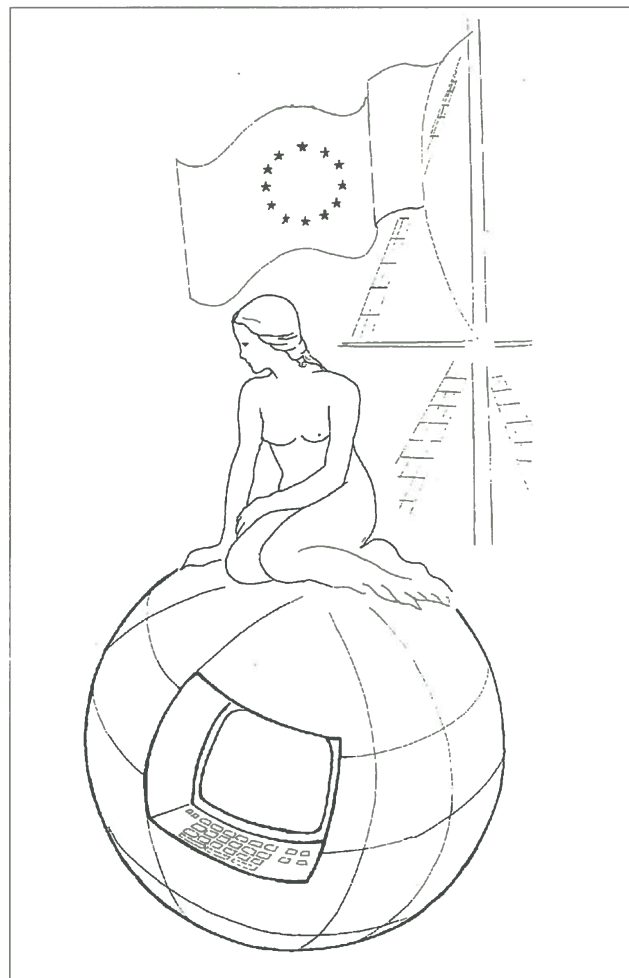
Elektronisk kommunikation mellem elever fra forskellige lande er blevet mere og mere almindelig de senere år, og de elektroniske netværk får flere og flere abonnenter. Der er lavet adskillige gode undervisningsprojekter med inddragelse af elektronisk post, bl.a miljøprojekter, „newspaper days“ og lignende.

### Sprog og indhold er kernen i enhver form for kommunikation

Fremmedsprog indgår som en naturlig del, da det er folk fra forskellige lande, der kommunikerer. Men ofte har såvel sprog som indhold spillet en underordnet rolle i telekommunikationsprojekter; det har været selve måden at kommunikere på, der har været i centrum. Denne nyhedens interesse har således uundgåeligt medført en masse elektronisk „junk mail“, hvor unge fra alle lande sender alenlange lister over sportsstjerner, popgrupper og dårlige vittigheder, blot for at prøve den avancerede teknologi.

Man bliver ikke populær af at kritisere denne form for kommunikation. Mange lærere er stadig imponerede over teknikken, og undervisningssystemerne i mange lande er stadig så stive og autoritære, at eleverne opfatter al udveksling som kærkommen.

Derfor har vores Linguaprojekt taget sit udgangspunkt i den sproglige og kulturelle udveksling mellem elever og sat nogle nedre grænser for, hvad man kunne sende.



Fra introduktionsfolderen for Petite Sirene

### Udvikling af en metodik til integration af telekommunikation

Ethvert telekomprojekt indledes med en introduktion af deltagerne. Den traditionelle form har været - er, - at hver elev præsenterer sig selv, sit udseende, sine interesser, sin familie. Det virker umiddelbart rimeligt, men når modtagerne har læst 7-8 af måske 25 præsentationer, gider de ikke læse flere. Derfor foreslår vi en fremgangsmåde, hvor eleverne skriver sammen i grupper på tre. Hver gruppe giver en kort præsentation af deltagerne, max.

4-5 linier, og fortæller derefter om et af følgende emner: skolen og hvilke fag og hold man kan vælge, byen, egnen, landet, de kulturelle tilbud m.m. På denne måde får modtagerne fra starten et indblik i de andres kultur og baggrund, som er nødvendigt, når de skal debattere alvorlige emner.

Som sproglærer er det interessant at bemærke, hvor meget eleverne arbejder med det rent sproglige, når de skal formulere begreber, de kender ud og ind på dansk, på et fremmedsprog. Meget kan ikke oversættes direkte, så de må finde på omskrivninger, der giver samme mening på fremmedsproget. Og i modsætning til deres almindelige stile, hvor de ofte nøjes med en nødløsning, fordi deres lærer nok forstår det alligevel, er de uhyre ambitiøse og ansvarsbevidste med deres formuleringer, når de ved, der sidder en VIRKELIG modtager i et fremmed land.

Tekstbehandlingens faciliteter giver dem mulighed for procesorienteret skrivning, hvor de kan gennemarbejde deres tekst grundigt, inden den sendes. Til gengæld går selve sendeproceduren så hurtigt, at kommunikationen bliver hyppig og dermed mere intens og vedkommende end ved „snail mail“.

### **Forskellige pædagogiske traditioner i deltagerlandene**

Mange af disse punkter virker måske oplagte for en dansk sproglærer. Men dette projekt har tydeligt vist forskellene mellem fremmedsprogsundervisningen i partnerlandene. Ikke overraskende er det briterne, vi har haft

størst problemer med. Lidt ironisk, når Storbritannien er det europæiske land, som har flest projekter i elektronisk kommunikation. Men det er ikke sproglærere, der deltager. Deres dårlige arbejdsforhold smitter også af på dette område.

Således forkastede partnerne det britiske forslag til et spørgeskema, der skulle introducere eleverne i de forskellige lande for hinanden. Det bestod udelukkende af meget simple multiple choice spørgsmål - uden nogen sproglig eller kulturel motivation, og eleverne fra de andre lande nægtede simpelthen at svare på det.

Ligeledes har vi måttet insistere på, at de deltagende elever skal være nogenlunde på samme alder. I Storbritannien fortsætter relativt få elever med fremmedsprog efter 14 årsalderen, og de første engelske elever i projektet var 13-14 år. Eleverne fra de øvrige lande var 16-19 år, så det gik slet ikke.

Alderskriteriet og indholdssiden er tæt forbundet i elektronisk kommunikation. Danske elever får ofte tilbud om at kommunikere med engelske og franske elever, der er langt yngre, fordi „de kan jo sproget“.

På baggrund af mine og andres erfaringer må jeg kraftigt advare imod dette. I dansk fremmedsprogsundervisning hænger indholdssiden uløseligt sammen med den sproglige dimension, og selv om eleverne ikke ser hinanden, når de kommunikerer elektronisk, afsløres disse forskelle med det samme. Til gengæld kan forskellige undervis-

ningssystemer godt deltage i samme projekter. I Danmark overlapper folkeskolens afgangsklasser med gymnasiet/HF, og første år på en videregående uddannelse med de 16-19 åriges uddannelser og VUC. Et godt eksempel er European Studies Project, hvor 40 danske handels- og tekniske skoler samt gymnasier og VUC deltager. Se omtale andetsteds i bladet.

### **Elevernes sproglige og kulturelle bevidsthed bliver styrket**

Af temaer, der er blevet drøftet i projektet, kan nævnes: nationale stereotyper, regionale, nationale, internationale nyheder, ordsprog, myter og legender, EU - bl.a. folkeafstemningerne i Danmark og Frankrig, en national forfatter, en fransk forfatter.

Temaerne og tidsfristerne bestemmes i

god tid, så deltagerne har tid til at skaffe materiale og passe det ind i årets pensum. Eleverne skriver deres bidrag på skolens tekstbehandlingsanlæg, læreren samler alle bidrag, når de er godt gennemarbejdet, og sender filen elektronisk. Samme fil kan sendes samtidigt til alle skoler, fordi alle abonnerer på samme elektroniske netværk. Modtagerne har brevene et minut efter, men kan læse dem, når det passer. Man gemmer alle breve på en diskette og kan så printe ud efter behov. Eleverne svarer/kommenterer de andres breve i grupper, hvilket ofte resulterer i mange, kortere, men intense udvekslinger.

Et godt eksempel var de nationale stereotyper, hvor ingen havde noget at sige om belgierne. Belgierne måtte så lidt stødt - skrive og fortælle om sig selv, hvilket igen har ført til en udveksling mellem et dansk og et belgisk



gymnasium i år. Skolen fra Nordirland følte slet ikke, at karakteristikkene af briterne passede på dem, så de skrev, at nok hørte de politisk sammen med U.K., men kulturelt var der store forskelle, hvilket de så gav eksempler på.

Da nyheder/begivenheder blev debatteret, skrev nogle elever om krigen i Jugoslavien som en international begivenhed. Grækerne svarede, at for dem var det et nationalt anliggende, og en skole fra Thessaloniki pointerede, at krigen dér var et regionalt problem. Dette gjorde dybt indtryk på de andre elever, som pludselig så krigen i et helt andet perspektiv.

Nogle elever havde brugt navnet Makedonien i en sammenhæng, som bestemt ikke passede grækerne, så det fik de en påmindelse om. Ligeledes fik nogle danske elever at vide, at deres historier i forbindelse med ordsprogene var lovlig sex-fixerede, hvilket især generede de meget katolske skoler, som er med fra både Belgien, Grækenland og Storbritannien.

Til temaet med ordsprogene havde alle deltagerne fået et fransk dataprogram med ordsprog. De forskellige lande sammenlignede så de franske med deres nationale og fandt ligheder og forskelle. Også ved temaet myter og legender blev såvel nationale som internationale historier taget op. Begge temaer er glimrende til at synliggøre kulturelle lighedspunkter og forskelle, og rent sprogligt var det spændende for eleverne at bruge det franske sprog på denne måde. Det samme var tilfældet med beskri-

velsen af nationale forfattere. Nogle forfatters tekster var lette at oversætte til fransk, andre meget vanskelige. Resultatet blev forbløffende godt, når man tager i betragtning, at det var gymnasieelever, og de opdagede nuancer i det danske sprog, som de aldrig før havde lagt mærke til.

Af franske forfattere har man diskuteret Pagnol, hvor alle så samme filmatiseringer, og Maupassants *Une Partie de Campagne*, hvor alle partnere har fået tilsendt udgaven fra Kirsten Jappes Forlag. Til næste år skal man bl.a. diskutere afsnit fra *Le Paradis des Autres* af M. Grimaud.

### Databaser

Flere danske skoler har arbejdet med de franske Teletel-databaser f.eks. Agence France Presse og nyhedsbaserne fra *Le Monde* og *Libération*. Dette var især nyttigt ved folkeafstemningerne om Maastricht-traktaten, hvor mine elever konsulterede baserne lige inden afstemningerne og lige efter. Vi sammenlignede med både TV-reportagerne og avisartikler og diskuterede forskellene.

Teletel-baserne er skåret til, så nyhederne passer til Minitel-skærmen. Sætningerne er kortere med flere hovedsætninger end i avisudgaverne, og sproget afgjort lettere. Eleverne blev pludselig meget klar over, hvor let man kan manipuleres ved hjælp af datamaskinen. Hvem sikrer, at de korte databasenyheder indeholder nøjagtigt det samme som de længere og sværere avisartikler? En dansk kollega har udarbejdet et

dataprogram, hvormed eleverne kan arbejde off-line med databaserne, f.eks. „Le Pen“, som beskæftiger sig med le Front National i Frankrig. Den ellers yderst fornuftige græske koordinator blev meget ophidset over, at vi ligefrem opfordrede elever til at beskæftige sig med den slags racistiske indslag i undervisningen. Den britiske koordinator var enig, mens den belgiske holdt med mig i, at det var offentligt tilgængeligt materiale, som enhver har adgang til. Vi brugte det meste af en eftermiddag til at diskutere alsidighedsprincippet, censur, nationale læseplansbestemmelser m.m.

### Udvekslingsrejser

Til gengæld er alle enige om, at både databaser og elektronisk post er til stor hjælp i udvekslingsrejser. Flere af deltagerne i projektet har forberedt besøg på denne måde. Det er hurtigt og effektivt, og frem for alt: eleverne har indtryk af at kende hinanden på forhånd, på grund af alle de elektroniske breve, der er blevet udvekslet inden.

### Konklusion

Projektet er planlagt til at løbe til juli 1995 og vil resultere i en manual til brug ved telekommunikationsprojekter i sprogundervisningen, ikke kun

fransk, men sprog i al almindelighed.

De foreløbige erfaringer viser, at en pædagogisk anvendelse af telekommunikation lærer eleverne at udnytte ikke blot tekstbehandling, men også grammatiske træningsprogrammer og databaser til gavn for deres sproglige kunnen. Da man arbejder mundtligt med de samme emner, skabes der en bro mellem tale- og skriftsprog, som ellers ofte savnes.

Sidst men ikke mindst højner sådanne internationale projekter elevernes kulturelle bevidsthed og forståelse for andre nationer, samtidig med at deres nationale bevidsthed bliver styrket i positiv retning.

### Noter

1 Lingua er et af EU's programmer inden for undervisningsområdet i lighed med Erasmus, Delta, Petra etc. Lingua består af 5 aktioner, hvoraf aktion 5B giver støtte til projekter, der sigter mod at udvikle „innovative undervisningsmaterialer“.

Officielt udløber disse EU programmer 1.1.95 og erstattes af to store nye: Sokrates og Leonardo. Sokrates dækker i vid udstrækning de tidligere Lingua og Erasmus områder, dvs. det man på engelsk kalder „general education“, mens Leonardo skal dække resten, dvs. „vocational education“. På grund af valget til Europaparlamentet er de imidlertid endnu ikke blevet endeligt godkendt, så de tidligere programmer fortsætter indtil videre.